

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
Regeringskansliets dnr: U2021/04610

2022-04-21

Yttrande avseende En ny rymdlag (SOU 2021:91)

Beredda tillfälle att yttra oss över betänkandet av rymdlagsutredningen benämnt "En ny rymdlag" ("Förslaget") har vi följande noteringar.

- 1.) Enligt ett uttalande i propositionen sidan 143 skall en satellit ägd av ett svenskt bolag omfattas av Förslaget även om uppsändning av satelliten sker från Franska Guyana dvs utanför Sverige och även om satellit kontroll skall utföras av en operatör i Frankrike dvs också utanför Sverige. Uttalandet grundar sig på formuleringen i definitionen av "Verksamhetsutövare" i 1 kap 3 § och orden "den somhar ett bestämmande inflytande över, verksamheten." Förslaget synes vidga kretsen av "Verksamhetsutövare" utanför vad som intagits i Sofia Guidelines och den Danska Rymdlagen. Försöket att utvidga ansvaret till att också omfatta ägaren till satelliten är såväl onödigt som problematiskt.
 - a.) Det är onödigt därför att i det ovan beskrivna fallet finns det med utgångspunkt i Rymdfördraget en part som är ansvarig för eventuell skada till följd av rymdverksamheten, vilken i det här fallet är Frankrike i egenskap av utsändande stat. Det finns inget behov eller krav på att svensk lagstiftning skall utformas på ett sådant sätt att ett svenskt företag också blir ansvarigt enbart därför att företaget har ett ekonomiskt intresse i projektet. Det leder enbart till förvirring.
 - b.) Förslaget ignorerar helt den verklighet som gäller för kommersiella satellitoperatörer och finansiering av geostationära satellitprojekt. För dessa satellitprojekt där totala investeringen uppgår till 200-250 M\$ är det regelmässigt ett krav, för den del av projektet som finansieras med lån, att satellitoperatören med olika relativt komplicerade upplägg de facto pantsätter satelliten varvid finansieringsavtal regelmässigt styrs av Engelsk rätt eller lagen i New York (USA).
 - c.) Ovzon har i likhet med andra satellitoperatörer ingått finansieringsavtal där satelliten som skall finansieras står till långivarkonsortiets förfogande intill dess lånet är återbetalt dvs under stor del av satellitens livstid, medan satellitoperatören får förfoga över satelliten så länge lånevillkoren infrias. Den finansieringsmodell som tillämpats i Ovzons ärende får anses vara standard i branschen.
 - d.) Genom att kräva att Ovzon skall omfattas av den nya rymdagen samtidigt som Projektet, vilket långivarna finansierar, omfattas av fransk rätt vad gäller ansvar enligt Rymdfördraget och Ansvarskonventionen, ökar den legala komplexiteten och därmed risken för långivare. Detta i sin tur leder till att Sverige blir mindre attraktivt som land att etablera bolag i för satellitverksamhet av den här arten. Samtidigt är satellitverksamhet till sin natur gränsöverskridande såväl vad gäller kapital, teknik som människor. Det innebär att om Sverige inför onödiga komplikationer vad gäller att bedriva satellitverksamhet från Sverige kommer satellitoperatörer att undvika att etablera sig i Sverige och i vart fall se till att satellitägandet placeras i bolag utanför Sverige för att undgå tillämpning av svensk lag. Lagförslaget som det är utformat kommer därför om det

genomförs innebära att satellitägande placeras i bolag utanför Sverige, vilket också kan förväntas leda till en minskning av privat finansierad satellitverksamhet i Sverige istället för vad som betänkandet ger uttryck för att öka aktiviteterna inom rymdområdet. En sådan utveckling strider vad vi kan förstå mot syftet med den föreslagna lagstiftningen.

- 2.) I Förslaget har införts ett antal bestämmelser vilka dels indikerar begränsningar i möjligheten att erhålla tillstånd för rymdverksamhet som exempelvis 2 kap 3§ 6 punkten, dels möjligheter att förse tillstånd med villkor (2 kap 4§ 4 punkten), dels begränsningar i möjligheten att fritt överlåta den bedrivna verksamheten (2 kap 5§ 3 punkten) samt möjlighet att återkalla tillstånd om den bedrivna rymdverksamheten "...är olämplig med hänsyn till Sveriges säkerhets eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen.." (3 kap 6§ 3pkt). I 3 kap 9 § har också införts en möjlighet för tillsynsmyndigheten att fatta interimistiska beslut om att tillståndet att bedriva verksamhet skall uppföra. Det framgår inte av lagtexten i vilka fall dessa tvångsåtgärder kan tillgripas. Det finns allmänna beskrivningar av typ att "verksamheten inte är olämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes- eller försvarspolitiska intressen." Vidare finns möjlighet att återkalla tillstånd att bedriva rymdverksamhet om "tillståndshavaren bedriver verksamhet som är olämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen".

Ovan nämnda bestämmelser jämte kraven i 5 § i Förslag till förordning för rymdverksamhet ("Rymdförordningen") vilken innefattar en tämligen omfattande beskrivning av den verksamhet som sökanden avser bedriva är i många fall svåra eller näst intill omöjliga att tillämpa. Eftersom satellitoperatören måste säkra tillstånd innan kontrakt tecknas om tillverkning av satellit, finansiering av projektet och uppsändning av satelliten innebär detta att samtliga uppgifter som listas i 5 § måste finnas på plats innan ansökan inges. Det betyder i praktiken att operatören måste ha dessa uppgifter 3-5 år före start av verksamheten då operatören inte kan teckna kontrakt om tillverkning, uppsändning och finansiering av satelliten utan att ha tillståndet på plats. Även om vissa av uppgifterna torde föreligga är det många som inte gör det. Kundkontrakt tecknas exempelvis enbart i mycket begränsad omfattning före launch och beroende på hur finansiering är ordnad oftast långt senare och enbart till vissa delar före uppsändning. Det är givetvis fullt tänkbart att författaren inte har avsett att kraven skall tillämpas så strikt som framgår av texten, men Rymdförordningen ger inget utrymme för lindring. Sökanden måste därför utgå från att Rymdförordningen kommer att tillämpas som den är skriven. Rymdförordningen i sin nuvarande utformning kan därmed förväntas avskräcka utländska satellitoperatörer och investerare från att etablera satellitverksamhet i Sverige samt förmå satellitoperatörer som är verksamma i Sverige att flytta i vart fall de delar av verksamheten som skulle omfattas av bestämmelserna, vilket väl inte var avsikten.

- 3.) I 6 kap 1 § ges Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Inspektionen för strategiska produkter var för sig rätt att överklaga rymdstyrelsens beslut i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet till förvaltningsdomstol. Förvaltningsdomstolens beslut kan sedan överklagas till kammarrätt, varefter kammarrättens beslut kan överklagas till regeringen. Med hänsyn till den tidsåtgång och resursåtgång som krävs för genomförandet av en sådan process är sannolikheten stor för att projektet inte kommer att genomföras i Sverige. Enligt vad vi tidigare noterat är kommersiella satellitprojekt för sitt genomförande beroende av att de kan ske inom planerad tid med åtföljande kostnader. Förseningar av de slag som skulle kunna uppstå här är inte acceptabla för den som skall investera i ett kommersiellt satellitprojekt. För statligt finansierade projekt exempelvis vetenskapliga sådana kan det te sig annorlunda, men

dessa torde i praktiken inte omfattas av granskningen – även om det saknas formellt undantag för exempelvis projekt där rymdstyrelsen är engagerad.

Ett sätt att minska byråkratin kring tillståndsförfarandet vore att rymdstyrelsen ålades att inhämta synpunkter på projektet från Försvarmakten, Säkerhetspolisen och Inspektionen för strategiska produkter samt inlemma dessa i sitt beslut. Om sökanden eller någon av de tre institutionerna inte ville låta sig nöja med beslutet gavs dessa rätt att klaga till regeringen. Med hänsyn till de frågor som kan aktualiseras av satellitprojektet som sådant respektive från Försvarmakten, Säkerhetspolisen och Inspektionen för strategiska produkter har vi svårt att se vilken teknisk, ekonomisk, militär eller säkerhetspolitisk kompetens allmän förvaltningsdomstol eller kammarrätt kan bidra med. Det torde rent generellt vara frågor som borde hamna på regeringens bord, där givetvis ovan nämnda expertmyndigheter kommer att få tillfälle att yttra sig i den utsträckning regeringen anser det erforderligt.

Sara Bergenius Gavler
Ovzon AB